№ 116. У Київі. Неділя, 21 травня (мая), р. 1906. Ціна окремого № 3 коп. № 116.

ГРОМАДСЬКА ДУМКА

газета політична, економічна і літературна

Умови передплати. З приставкою і пересилкою: на рік. 4 карб., за 1/2 року 2 карб., на 3 місяці. 1 карб., на 1 міс. 50 коп.
За кордон: На рік. 9 карб. На пів року 4 карб. 50 коп.
За зміну адреси 30 коп.
Передплату приймають:
1) у Київі, в конторі редакції „Громадської Думки" (Михайлівська ул., ч. 10) що-дня з 10 до 5 годин дня, 2) в книгарні журналу „Кіевская Старина" (Безаківська ул., ч. 14).
Передплачувати можна тільки з 1-го дня кожного місяця

ВИХОДИТЬ ЩО-ДНЯ, ОКРІМ ПОНЕДІЛКІВ
Рік перший.

Од редакції: Читаючи нашу газету, треба вимовляти є—як йе, и—як ы.

Авторі рукописів повинні подавати своє прізвище і адресу. Редакція може скорочувати і зміняти статі; більші статі, до друку негодящі, переховуються в редакції 3 місяці і висилаються авторам їх коштом, а дрібні замітки й дописи одразу знищуються.
Умови друкування оповістон: За рядок попереду тексту, або за його місце платиться: за перший раз 40 коп., за другий 20 коп.
За рядок після тексту за перший раз 20 коп. за другий 10 к.
Хто шукає заробітку, платить за оповістку в 3 рядки 10 коп. за раз
Телефон № 1458.

Од редакції.

Під час зборів державної Думи
„Громадська Думка"
що-дня містить **справоздання** про наради в Думі, і звістки од **власних** дописувачів у телеграмах та листах.
Співробітник „Громадської Думки" має кореспондентське місце в Державній Думі і Державній Раді.
Відомости про Думу дають посли Ілля Шраг, Володимир Шемет, Павло Чижевський та инш.

Приймається передплата на політичну, економічну і літературну газету
„ГРОМАДСЬКА ДУМКА".
і літературно-науковий місячник
„НОВА ГРОМАДА".
Передплачувати ГРОМАДСЬКУ ДУМКУ і НОВУ ГРОМАДУ, окрім контори (Міхайловська, 10), можна ще по сих місцях:
У Київі. 1) в книгарні „Кіевской Старины", Безаківська ул., ч. 14. 2) У виділі контори „Наша Жизнь", Хрещатик, 52.
У Ніжині в книгарні п-ні Чекмарьової.
У Львові (Галичина) в книгарні Наукового товариства ім. Шевченка, ул. Театральна, ч. 1.

З 1-го ТРАВНЯ
упорядковано
приставку газети „ГРОМАДСЬКА ДУМКА"
НА ДАЧІ:
Боярка, Дарниця, Пуща-Водиця, Святошино, Китаїв і Мотовилівка.
Числа „ГРОМАДСЬКОЇ ДУМКИ" будуть приставлятись передплатникам на всі оці дачі
власними розносщиками.

Просимо передплатників, коли вони міняють адресу або поновляють передплату, присилати друковану адресу або показувати номер бандеролі, за яким висилалася газета. Головна контора.

ПОТРІБНЕ ПОМЕШКАННЯ
на 6—7 світлиць у центрі города під **КОНТОРУ.**
Бажано б на вулицях: Прорізній, В. Володимирській, Фундуклеївській, Хрещатику або ж де инде—на вулицях, що виходять на Хрещатик.
Адреса: Михайлівська, ч. 10, пом. 10.

Скрипки по 2 р. 50 к., 3 р., 4 р., 5 р., 6 р., 8 р., 10 р. и дор.
Смычки по 40 к., 50 к., 75 к., 1 р. и дороже.
Гитары по 3 р., 50 к., 4 р. 50 к. 5 р., 6 р., 7 р. 50 к., 10 р. и дор.
Балалайки отъ 1 руб. 25 коп. и дороже.
Кларнеты и Флейты по 4 р., 4 р. 50 к., 5 р., 6 р. 50 к. и дор.
Гармоніи русск., итальянск. строя **однорядн.** отъ 1 р., **двухрядныя** отъ 10 р., **трехрядныя** отъ 25 р. и дороже.
Разнаго рода другіе музыкальные инструменты и принадлежности **въ главномъ депо музыкальныхъ инструментовъ и нотъ.**
Г. И. ЦИНДРЖИШЕКЪ въ Кіевѣ, Крещатикъ, № 58.
Г. ч. д. 37—122

ВИДАННЯ ЛЕОНА ІДЗИКОВСЬКОГО, у КИЇВІ.
Нові пісні й співи
для фортеп'яно на дві руки уложив **С. ЗАРЕМБА.**

Запорожська пісня: „Гей-же ви, хлопці, славні молодці" . . . 60 к.
„Стоїть гора високая". Україн. пісня 60 к.
„В кінці греблі шумлять верби" . 60 к.
„Ой, зійди, зійди ти, зіронько та вечірняя". Думка . . . 60 к.
„Зібралися всі бурлаки" . . 60 к.
„Ой, не світи, місяченьку, не світи нікому" . . . 60 к.
„Сонце низенько, вечір близенько" . 60 к.
„Черевиків немає, а музика грає, грає, жалю завдає" . . 50 к.
„Повій, вітре, на Вкраїну" . . 60 к.
„Козак виїзжає, дівчинонька плаче". 60 к.
„Карі очі". Думка Т. Шевченка . 50 к.
„Соловейко", Ой, у саду на вишеньці соловейко щебетав . . . 60 к.

Марш Чорноморських козаків „Засвистали козаченьки". З оперетти „Чорноморці". Музика **М. ЛИСЕНКА**, для фортеп'яно на дві руки уложив автор. Ціна . . . . 50 коп.
Видання Леона Ідзиковського, у Київі.

Продається в самому центрі г. Радомисля біля р. Тетереву, **садиба** коло **1000** кв. саж. годиться для фабрики, заводу. Роспитатись можна у Київі по Трьохсвятительські вул. д. № 14, друкарня Т-ва Н. А Гирича. 00

ГОРОДСЬКИЙ ТЕАТР.
В Неділю 21 травня, товариством українських артистів під зарядом і режісерством артиста **Ф. В. ЛЕВИЦЬКОГО** при участі арт. **А. П. ЛУЧИНСЬКОЇ** буде виставлено
ЦИГАНКА АЗА
др. на 5 д. Старицького. Початок о 8 годині увечорі. Ціни понижено.
В понеділок 22-го травня **СОРОЧИНСЬКИЙ ЯРМАРОК**, ком. на 4 д. Старицького. В вівторок 23 травня **МАРУСЯ БОГУСЛАВКА**, істор. оп. на 5 д. Старицького. Білети продаються.

Номер Громадської Думки має вийти в середу, 23 квітня.

Київ, 21-го травня, 1906 року.

Людезвірі. У „Слові" француз росказує, як у Ризі вели на смертну кару 13-літніх дітей. Люде жахнулись, як побачили таке нечуване злочинство і серце у кожного стиснув пекучий жаль за тих маленьких, блідих дітей, що йшли на смерть, не зазнавши ще життя, не розуміючи може добре, що і за що з ними роблять.

Трудно навіть уявити собі той жах людський, той жаль, усе те страшне, диявольське діло, яке там робилось. Бо у всякого, хто читає тільки про таку подію, хоч і не бачив її, мусить стиснутися серце від жаху і обурення!

У двадцятому столітті після Різдва Того, Хто сказав: „горе вам буде, коли покривдите одного з малих сих", у державі, що поміщається не у центральній Африці, а в Европі і називає себе християнською, просвіченою, заводить у себе конституційний лад, ведуть на смерть малих, блідих, переляканих дітей... Такого диявольського злочинства не роблять навіть дикі люде... Що люде?—звірі навіть: собака не покривдить щеняти, чужого; на табун коней як нападуть вовки, то маткикобили збірають лошат у купу і стають навкруги їх, обороняючи їх собою, своїм життям. А тут люде. ...чи-ж люде це? Ні, це не люде, а із звірів звірі!

До чого це ми дожили? Чи це вже кінець світу? Ні, це кінець панування озвірілої бюрократії, яка забула не тільки Божі закони, не тільки людські права, але навіть і звірячі звичаї.

І за підмогою „христолюбивого" воїнства, прикриваючих ім'ям Монарха, вони роблять такі злочини, перед якими напевне здрігнулось би серце дикого готентота. Такі вчинки можуть робити тільки божевільні люде, бо навіть звірі їх не роблять.

Але чи ж можна віддавати цілий край на поталу божевільним людям?

Чого ж мовчать ті слуги Божі, проповідники Христової науки, що бачать такі вчинки?

Чого ж мовчать ті порадники Царя, бачивши, які злочинства прикриваються його ім'ям?

Мовчать... бо благоденствують!..

Міністри говорять про землю. Ми вже писали про те, як заговорив у Думі оранжерейний міністр народньої просвіти. Тепер ми почули ще й другого міністра—п. Стишинського.

Пан міністр ніяк не згожується з тим, щоб можна було заставити земельних власників продати свою землю в державний фонд.

Ми не будемо тут говорити про те—як саме треба впорядкуватися з цією землею: наші читачі вже знають, що на нашу думку треба, щоб земля кожного народу була його краевою власністю і щоб порядкував нею не Петербург, а краеві сейми. Але ми хочемо поглянути, чи правду каже пан міністр Стишинський.

Він говорить: стат. 575 та 576 „Свода гражданскихъ законовъ" дозволяють примусом викупляти землю тільки для державного і громадського користування, а значить для селян-хліборобів цього зробити не можна.

Виходить так: щоб провести, скажемо, залізницю (залізну дорогу), можна примусити продати землю, а щоб хлібороб був не голодний — не можна.

Статі не дозволяють,--каже міністр. Ну, то Дума може додати нові статі такі, що будуть дозволяти та й годі! Але міністрові здається, що ті нові статі будуть суперечити тим двом старим, що дозволяють примусовий викуп *тільки для державних та громадських потреб.*

Але яка ж може бути більша державна, більша громадська потреба, як не та, щоб хлібороб мав землю?

Хиба не хлібороб, не його працею держиться громадянство й держава? Коли хлібороб не даватиме хліба, то що будуть робити ті, що тепер граються статями законів задля того, щоб оборонити приватну власність (частную собственность)? Нема більшої громадської й державної потреби, як та, щоб хлібороб жив у добрі, людським життям і міг добре робити хліб. І коли пан міністр цього не розуміє, то се показує тільки одно: що він до ладу не знає ні того, що треба хліборобові, ні того, що треба державі.

В Державній Думі казано було вже про те, що примусовий викуп землі—то в Россії не есть якась дивна й нечувана річ. Адже ж року 1861, як випущено кріпаків на волю, то їм дано землі і землю ту примусом куплено в панів.

А тепер, — каже міністр,—не можна. Чому?

Тоді,—каже,—селянам пішли не всі панські землі, а тільки ті, що на їх селяне вже й попереду робили. Ну, то що? Тоді була потреба *тільки ті* землі викупити примусом, а тепер є ще більша потреба викупити їх *усі.*

Дак тоді, 1861 року,—каже міністр,—зроблено найбільшу реформу 19-го віку.

Чудово! То й треба зробити тепер найбільшу реформу 20-го віку і впорядкувати земельну справу так, як того вимагають потреби хліборобської людности, як того вимагають неминучі економичні закони.

Але ж се буде соціялізм!—страхається товариш міністра пан Гурко.

Не такий уже він страшний, сказали б ми панові Гуркові; та тут нема потреби й цього робити, бо від примусового викупу приватних земель до соціялізму ще не з-так то близько.

Та пан Гурко в земельній справі стоїть там, де стоїть і пан Стишинський. Тільки він дуже журиться про те—хто буде мужикам платити за роботу на панських землях, як не буде панських земель. От бачите, яка журба! Бідолашні мужики!

„Предоставьте,—каже пан Гурко, —каждому свободу развивать свои пріобрѣтательныя способности". Це значить: дайте кожному волю яко мога більше набивати собі кишені.

Боже мій! Ще мало цієї волі було тим „пріобрѣтательным способностям" у Россії! Така була воля, що свого було мало—в Китай та в Корею полізли! Милійони золота, які тепер так щиро висилаються за кордон, найкраще показують те, скільки було й є цієї волі!

Цієї волі панові Гуркові хочеться, а волі бути неголодним на політій робочим потом землі пан Гурко хліборобові дати не хоче.

Ні пан Стишинський, ні пан Гурко видимо не розуміють, що своїми промовами вони найбільше говорять—проти самих себе.

Проект аграрної реформи парламентської групи праці.

Парламентська група праці обрала комісію, запросила туди відомих літератів і вчених Мякотіна, Чернова, Бунакова й инших, і доручила їй виробити проект земельної реформи.

Комісія виробила такий проект. Обміркувавши його, група праці виступить з ним в Думі.

1) Надільні землі і ті з частновладільческих, що не більш од „трудової норми" (скільки селянська сем'я може обробити власними руками), зостаються за теперішніми їх володільцями, але вони не можуть ні продавати їх, ні подарувати, ні застановити, чи завіщати, або оддати в аренду на довший строк. Власники на цю землю можуть з нею зробити тільки одно, коли б не схотіли самі обробляти її, —передати в державний земельний фонд, на умовах, які буде вказано в законі. Право оддавати в спадщину ці землі треба також обмежити.

2) В загально-народній фонд (запас) виділяються насамперед землі, потрібні для держави чи для громадянства. Цими землями і розпоряжаються державні чи громадські інституції (учрежденія).

3) Решта землі здатної до хліборобства здаватиметься всім, хто її оброблятиме власними руками; і насамперед місцевим людям і хліборобам перед панами. У всякому разі кожен, хто хоче працювати коло землі, має право на оселю в тій місцевості, де він живе, і право на наділ польової землі там, де вона є вільна.

4) Наділятимуть землі стільки, скільки селянська сем'я зможе власними руками обробити. Як що ж після того ще зостанеться вільна земля, то нею розпоряжатиметься сама держава: ця земля буде про запас для громадських потреб на будуще время, коли миру прибавиться; або ж з цього запасу нарізуватимуть наділи переселенцям.

5) Коли б же в якому місці не хватило на всіх землі поблизу, то всі, що мають її менше од того, скільки треба, щоб з неї прожити, мають право переселитися коштом держави в инше місце, де землі багато і де нею можуть його наділити.

6) Коли б умови хазяйнування в якійсь містині стали инакші, то і встановлена „трудова норма" зміняється (побільшується, чи поменшається), і як що у когось окажеться більш землі, ніж йому треба, то лишня повертається у державний фонд. Так само, коли зміняться умови хазяйнування, можна міняти і наново встановляти „продовольственну норму",—тоб-то скільки треба кожній сем'ї на прожиток і на оплату податків то що. Од зміни цієї норми залежатиме і право переселятися на державний кошт.

7) Коли хазяйство через віщось стає, то землю, яку хлібороб дістав в наділ з державного фонду, треба зараз же повернути назад, те ж саме робиться, коли б хлібороб захотів мати менше землі, ніж припадає на його долю. Держава ж повинна повернути йому гроші за всі втрати, що він вложив в землю, щоб зробити її більш плодючою, як що тільки він сам не використував цих видатків. Переуступати ж загально-народньої землі комусь другому мимо держави не можна зовсім.

8. На землі, що пішли з загальнонароднього фонду в наділ, накладається особливий поземельний податок, відповідно тому, яка земля і де вона лежить; при однакових же умовах більший податок накладається на той наділ, в якому більше землі.

9) Коли б хтось, діставши в наділ землю, не мав досить грошей на те, щоб придбати все, без чого в хазяй-

стві не можна обійтися, йому видається з скарбу чи позичка, чи запомога.

10) Щоб підготовити земельну реформу і направляти економичні відносини, поки налагодиться вся ця справа з землею, треба завести місцеві комітети (губернські, повітові, волосні). Комітети треба обірати вселюдним, прямим, рівним і таємним голосуванням.

Далі в проекті докладно подається, які завдання лягають на кожну групу комітетів.

11. Довести до краю земельну реформу і затвердити закони про землю мусить повноправна Дума, обібрана на основі вселюдного (без ріжниці національности, віри і полу), прямого, рівного і таємного виборчого права.

12) Вибірати до місцевих комітетів і до Думи, а також радитися над земельною реформою по місцях, можна тільки тоді, коли буде повна воля і повна незайманість особи.

13) Води і все, що під землею, як що з них не користуються властителі їх, повинні бути власністю всього народу.

14) Окремий закон має встановити правила, на яких можна оддавати їх розробляти частним особам і товариствам.

15) У тих же власників на воду чи на підземні багацтва, що вже розробляють їх, або у тих власників на землю, що оддали її під промислове підприємство, або під селидьбу, треба обмежити права власности так, що коли б зростала ціна на їхні добра (як що тільки цей зріст залежатиме не од праці власника, а од умов громадського життя), то щоб цей зріст ціни йшов не на користь власників і щоб можна було забезпечити переход цих земель з часом до рук усього народу.

16) Сплата частним власникам за ті землі, що примусово у їх одбираються, або вони по охоті поступаються нею у всенародній фонд, йде з коштів держави. Розмір цієї сплати і умови, на яких вона робитиметься, встановлено буде аж тоді, як всю реформу обсудять на місцях.

З газет та журналів.

*** Всі пильнують, що то робиться в Державній Думі—одні її лають і кличуть, до бойкоту, инші покладають на Думу великі надії, есть знов і такі, що ненавидять Думу, як щось страшне, бо від неї має впасти і їх добробут, здобутий з народньої праці, і власть.

„Наша Жизнь“, що обороняє Думу, як єдиний спосіб, що може врятувати Россію від крови і революції, кличе:

„До сього часу громадянство не освоїлося з своїм становиском і не подавало Державній Думі як слід помочі. Довго так не повинно бути; для того, щоб народні посли могли виконати своє діло, треба, щоб їх жваво піддержував сам народ. Найбільше рішучі вимагання народніх заступників нічого не варті, коли їм не помагає народ з усієї сили; самі палкі промови стають балаканиною, коли на них не відкликається могутньо народ. Наших депутатів винуватять, що в них нема запалу, жвавости, що вони малого вимагають; кожен чує за собою право їх підганяти.

Ми не будемо розважати тепер, чи обвинувачують справедливо і чи належиться кому таке право, а тільки скажемо, що способи, якими деякі добродії підганяють, якісь кумедні, вони ображають народніх заступників і навряд чи доведуть до того, чого ті люде хотять. Всякі вибрики проти послів дратують їх нерви, але вряд чи підбадьорують їх, чи додають їм сили“.

Так щож робити:

„Як що члени Державної Думи не досить рішучо вимагають, то народ сам повинен об'явити, чого він хоче, на зібраннях, в постановах, адресах, петіціях то що. Як що виявиться, що народ справді хоче більшого, ніж вимагають його посли, то вони будуть на це вважати і без нукання та зневажливих викриків випадкових ораторів на випадкових мітінгах за петербурською заставою. Також підняти енергію народніх заступників можна тільки тим, щоб підняти бойову енергію всього народу. Через те вся агітаційна робота повинна йти до тої мети“.

Цілком правда. Тільки ж зважмо, чи є змога народові виявити свою правдиву волю? Чи ж не довелось йому вже скоштувати за мітінги нагаїв та куль? Вже охота виробити якусь постанову і виявити спільну волю—значить в нас мало що не революцію. Так принаймні діється по багатьох місцях у Россії.

*** Соціаль-демократичне „Рабочее Слово“ так оцінює роль і завдачі пролетаріату в наш час:

„Бунт“—от що потрібно урядові, чим він думає вратуватися. От через то петербурський градоначальник, що два тижні тому без церемонії розігнав невелике, спокійне зібрання послів до Державної Думи, позволяє тепер великі народні мітінги, на яких говоряться палкі, бурливі промови, в яких лають Думу і закликають пролетаріат виступити. Та робітники не дадуть звабити їх на непевний шлях. Вони повинні зрозуміти, що пролетаріат вже виконав своє велике діло, він роспочав визвольний рух. Перші бої вже скінчилися. Тепер зближається великий, рішучий бій, до якого треба зібрати всі сили. Повинні вступити до бою трудящі крестяне. Авангард, який би храбрий він не був, ніколи не може стати за головне військо, він до того занадто малий.

Тепер пролетаріат повинен дати Думі час, щоб вона сказала своє слово про земельну справу, треба щоб Дума вивела до бою головні сили народнього війська—коли вже Россія повинна пережити такий бій—і тоді зо всіх сил підпомогти трудящим селянам.

Бути готовим до всього, але самому ні до чого не братись—ото єдина правильна тактика пролетаріату в нашу страшну добу“.

Державна Дума.

> **Засідання 19 травня.** У телеграмному відділі нашого часопису за вчорашній і сьогоднішній день читачі знайдуть опис засідання Державної Думи 19 травня, коли обговорювався проект закону по земельному питанню. Доповнюємо опис того засідання кореспондентськими звістками, видрукованими у російських часописах.

Ось як, наприклад, дописувачі „К. З.“ та „О. Ж“ списують ту частину засідання, коли промовляли урядовці Стишинський та Гурко. Перед ними виходила ціла низка промовців, каже дописувач „К. З.“, але вони не звертали на себе великої уваги. Аж ось в кулуарах пройшла чутка, що ніби-то збіраються промовляти міністри. Усі поспішають в залу. На трибуну виходе Стишинський—дуже стара, немічна людина і починає приглушеним голосом розбірати та критикувати проект закону поданого послами партії к.-д. Після нього говорить товариш міністра Гурко. Сей говорить чванливо, з тихою, зневажливо осміхаючись; иноді він говорить з штучним запалом, викликаючи на обличу слухачів усмішку. Дуже весело було слухати його, коли він почав застерігати слухачів проти „небезпечности соціялізму“. Обидва урядових промовці розвивають одну думку, малюючи страшні картини убожества народнього, державного розору та підупаду його, коли б цей земельний закон завести у життя. Обидва вони удаються до найпростіших арифметичних доказів, що така реформа буде ніби-то на шкоду селянству, вони запевняють, що коли б поділити землю порівну, то кожному б припало менш як чотирі десятини. У тіх, що мають більш чотирьох однімуть. „Виборні від руської землі селяне,—гукає з запалом Гурко,—пам'ятайте це. У кого є 4 десятини, той ані ступня більш не получе. Коли великі економії буде скасовано, тоді селяне не матимуть заробітків у поміщиків... Хто буде тоді платити селянам за їх працю? (Усі сміються. Чутно голоси: „сами“). Промовець говорить цілковиту нісенітницю, він силується довести, що коли побільшити володіння селянам землі, то вони з'убожіють. Гурко грається словом „свобода“. Він каже: „Тут раз-у-раз чутно слово „свобода“. Дозвольте й мені покористуватися з нього. Дайте кожному вільно розвивати свої думки та здобуті здібности“.

Обидва промовці роблють один висновок: треба покращати умовини використування землею; допомогти селянам купувати землю за поміччю „крестянського банку“, переселення.

Тільки що скінчив промову Гурко, як ось один селянин хоче говорити. Предсітатель спиняє його й питає Думу, чи не завгодно їй доручити комусь заперечити Стишинському та Гуркові поза чергою. Чутно голоси: „просимо Герценштейна!“ Сей виходить на трибуну. Він говорить все жвавіш та жвавіш, звертаючись усе до міністрів. Його промову перериваютъ шаленими оплесками, сміхом та вигуками: „славно“ (браво). Дума, особливо селяне слідкують за промовою д. Герценштейна. Один пункт по другому розбиває він усе те, про що говорили міністри; він доводить, що одібрати землі примусово потрібно в інтересах держави; великоземельні власники нічого не дали Россії, вони тепер можуть тільки благати змилуватись над ними. Даремно міністри клопочуться. Селяне ніколи не зрозуміють, як то їм корисніш зоставатися без землі. (Голосні вигуки „славно“. Щаленні оплески). Що робив уряд на протязі 45 років, щоб покращати селянське господарство, говорить далі Герценштейн,—кращого агронома Россії Зубриліна хиба не гноїли у тюрмі“? Що до арифметичних доводів, які робив Гурко, промовець каже: „людям, що стоять коло державної справи, не вадило б опріч арифметики знати й політичну економію. „Крестянський банк“ купував землі найбільше тоді, коли треба було допомагти комусь із маючих владу“. Далі Горценштейн говорить, що Гурко в своїй промові поводився инколи просто не чемно. (Вигуки: „вірно“). Нас лякали соціялизмом, закликали навіть до патріотизму Народ має чуття, він по духу чує, де пахне землею, а де не дадуть її“ (гучні оплески).

Гурко зривається з місця, прямує до предсідателя, прохаючи слова.

Предсідатель прохає Думу вирішити, чи засідати ще, чи перервати засідання.

Дума постановила перервати засідання до вівторка. Гуркові таким чином не дано висловитись. Посли розходяться, жваво розмовляючи між собою. В кулуарах панує думка, що міністерство ще раз загнали на слизьке.

Пос. Онипко, член групи трудящих, підносив думку прочитати краще проект земельного закону, що склала група трудящих, а ніж гаяти час на вислухання промов сторонніх осіб (натякаючи, звичайно, на міністрів).

> **Вони зостаються.** „Отгол. Жизни“ телеграфують з Петербургу, що у „Слові“ надруковано, ніби-то Горемикін питав у Петергофі, чи виходити кабінетові в одставку. У відповідь на це кабінетові висловлено довірря.

Кабінет постановив зостатися. Часопис „Призывъ“ каже, що кабінет, діставши у Петергофі подяку, вирішив навіть удатися до крайніх мір у боротьбі з революцією, а саме: завести военно-полеві суди.

> **„Не в бров, а в глаз“.** Коли обговорювалося в Думі 19 травня питання про землю, пос. Назаренко (з Харьківщини) сказав: „раніш поміщики заставляли селянських жінок, щоб вони давали цицьку цуцинятам, а тепер панські цуцинята ссуть нашу другу матір землю“.

> **Вони забороняють.** Міністерство внутрішніх справ наказало губернаторам, щоб вони заборонили селянам посилати які б не було накази послам Державної Думи.

> **За націоналізацію землі** збірає підписи з поміж селянських послів група трудящих. Досі підписалося 85 чоловіка, є між ними й „ерогінські“ селяне. (К. З.).

З російського життя.

— **Чутки про діктатуру.** В вищих бюрократичних сферах твердо певні в тому, що коли тільки Думу розпустять через які небудь причини, зараз же заведуть військову діктатуру. (XX в.)

— **В ус не дують.** Цікаво, що всі події останніх часів: тяжке матеріяльне становище, яке зараз переживає держава, серьозні справи й питання, що загрожують навіть істнуванню держави,—все це й трохи не торкнулося тої частини бюрократичного хазяйства, що завідує театрами казенними. Мов нічого й не трапилося. Все йде по старому. Однаково величезні гроші витрачаються на балет, оперу, артистів, на французький театр. В казні нема грошей, народ мре од голоду, а директор казенних театрів Теляковський їде, як каже „XX вѣкъ“, в Париж наймати на зиму кращих представників французької сцени в російські казенні театри. Як кажуть, д. Теляковський хоче підобрати на цю зиму особливо гарну французьку труппу в Михайлівський театр і щедрою рукою роскидає страшенні оклади запроханим артистам та артисткам. Як раз вчасно...

— **Поміж духовенством.** Серед духовенства тепера дуже гаряче обсуджується питання про потребу з'їзду представників од білого духовенства.

Більшість батюшок, відгукуючися на події теперішнього життя, висловляється за те, щоб церковні землі одібрали, а доходи, які духовенство мало з цих земель, перенести на казну, яка й виплачуватиме їх в формі жалування. Такий погляд висловлявся на кількох епархіяльних з'їздах священиків в ріжних губерніях.

Чимало також було голосів за те, щоб не примушувати обов'язково носити довге волосся та одіж, кажучи, що останню можна надівати тільки тоді, як правити службу чи треби.

Святіший синод знову прислав бумагу, в якій забороняється священикам в своїх проповідях читати політичні питання або торкатися сучасних подій громадського життя. (XX в.)

— **Справа редактора „Русскаго Богатства“ В. Г. Короленка.** 15 мая петербурська судова палата з сословними представниками розглядала справу редактора-видавця журнала „Русское Богатство“ Короленка. Його обвинувачували в „підбурюванні до бунту і в тому, що він бере участь в товаристві, яке поставило собі метою підбурювати не коритися закону й боротися проти його“. Приводом до обвинувачення В. Г. Короленка було те, що він надрукував в своєму журналі, в декабрьскій книжці, „маніфест“ ради робітничих депутатів і справоздання про гроші, зібрані на нужди страйкового фонда. Попереду тексту маніфесту була надрукована примітка, в якій говорилося про те, що 7 газет за надруковання цього „маніфесту“ було перепинено, після чого спілка для оборони волі друку постановила для протесту проти цього надруковати маніфест по всіх виданнях, що пристали до спілки. „Додержуючи цю постанову, ми друкуємо вказаний документ“. Обороняв В. Г. Короленка адвокат Андронніков, він зупинився головним робом на політичному боці справи. Сам В. Г. Короленко сказав дуже гарну промову про становище печати в Россії і взагалі про теперішне політичне становище. Промова його зробила велике враження на всіх присутніх. Палата винесла оправдуючий присуд.

— **Нові залізниці.** Рада міністрів затвердила доклад міністра доріг про потребу почати розшукувати, куди краще направити нові дороги в Сибірі. Одна дорога пройде од города Семипалатинська до города Уральська; друга ж з'єднає Туркестан з Сибірською дорогою. Перша дорога вкупі з вітками од неї буде три тисячі верств завдовжки; друга ж залізниця почнеться од Ташкенту, пройде через Семипалатинськ аж до станції Поломошна Сибірської дороги. Цікаво знати, на які гроші будуватимуться ці залізниці, чи не на американські часом. Адже-ж вже газети вияснили, що американська будівля коштуватиме державі надто дорого. (Н. Вр.).

З українського життя.

= **Чим же це скінчиться?** Посол од Чернігівщини І. Л. Шраг одержав таку телеграму:

„137 політичних в'язнів у Сосницькій тюрмі в Чернігівщині восьмий день уже не їдять. Лежать долі, де-які вже без пам'яти. Начальство вмовляє їх покинути голодування, але це не пособляє“. (Х. Ж.).

В Уманському арештному домі сидять 30 селян із села Майданецького. Арештовано їх за погром на сахарні і сидять вони вже 5 місяців і кінця-краю своєму сидінню не бачуть. Через те вони зважилися добитися суда і за для цього перестали їсти. Починаючи голодування, кожен перед іконою і перед товаришами заприсягся не брати нічого в рот, аж доки поставлять їх перед суд. Вони зважилися або добитися суда, або вмерти і з 14 мая нічого не їдять. Начальство того мов не помічає. (Нар. П.).

Знівечили.

Оповідання.

Тихеньким, ласкавим промінням освічує сонце край поля земного, пишного.

Легесенькою хвилею ворушиться молода озимина, така свіжа, густа.

Вечірняя тиша от-от вже обгорне і землю і небо.

Скоро сховається сонце.

Повіяло ніччю в повітрі.

—

Над перелазом, край поля, звідкіля стелеться полем вузенька стежка, стоїть, притулившись до дерева, літня жінка. Вона дивиться кудись далеко вперед на шлях. Це Олена Миколаївна, економова жінка, виглядає сина-студента, якого випущено з тюрми.

Вже час би й приїхати. Поїзд прибуває до станції о півдні, а від станції 35 верстов.

Олена Миколаївна пильно придивляється, жде, хвилюється, напружує очі. Старі очі часом немов би й справді побачать бричку, на якій сидять батько з сином... Але ж то тільки омана. Нікого не видко. І знову Олена Миколаївна напружує очі, дивиться, жде-дожидає...

— Невже щось трапилось?

І пильно, гарячим поглядом дивиться Олена Миколаївна в ту далеку просторінь земного поля, пильно, нервово.

І вже страшні думки одна за одною встають в її голові. Вона жахається тих думок, жене їх геть від себе, але ж вони знову вертаються та й знову снуються, такі невеселі, сумні... Олені Миколаївні здається вже, що Олекса ніколи не повернеться додому, що захворів, а то, крий мати Божа, помер в страшній тюрмі.

— Забрали, замучили...—шепче мати.—Невже ж не діждусь? Ще вчора поїхав старий за сином, а й до цього часу немає...

А старечі очі вже й зовсім нічого не бачуть, бо стало сутеніти.

І Олена Миколаївна що далі, то більше хвилюється.

— Ніно, Ніночко!—гукає вона, вернувшися в садок, до будинку.

Замісць Ніни, її дочки, вибігла покоївка Наталка і радісно поспішає до перелазу.

— Що, їдуть? Панич наші їдуть?—питає Наталка і очі в неї такі, блискучі, веселі.

— Ні! не видко... Не видко,—мало не з плачем одказує Олена Миколаївна.—Поклич лишень мені баришню. Де це вона?

— Та вони побігли до вітряка на гору... Кажуть, звідтіля видніш.

— Ага. Туди... так... так... А подивись ще ти, Наталко: в тебе молодші очі. Не видко?

— Ні, не видко нічого. О-о... Пострівайте... щось їде. Ні, то возом, бо з лушнями.

І вдвох разом стежать вони за кожною крапкою на шляху.

— А самовар гарячий?—питає Олена Миколаївна.

— А як же.

— Не видко?

— Ні.

А сонце вже сховалось і смуги та тіні ночі обгортають вже землю в закоханих обіймах.

— Мамо, мамочко! Ідуть,—гукає весела наближаючись з другого кутка Ніна.—Там на греблі я вгляділа їх... А тут ще не видко?

І дівчинка задихалась, тулиться до матері, тремтить, радіє.

— Наталко, біжи мерщій одчини ворота... А чай і все чисто треба на веранді, як любить Олекса... Тільки швиденько.

— А який-то він, мамочко, став?.. Я така рада!..

Оченята в дівчини горять чистим, радісним вогником.

Обоє стали в воротях, ждуть.

Швидко-швидко стукає серце в матері. Вона сподівається чогось лихого.

Вже близенько. Видко вже синього студентського картуза.

— Мамо, здрастуй!... Дорогі мої, здрастуйте! — ще з вулиці каже Олекса

Але невже-ж це його голос такий хрипкий, сухий? О... як же він зблід!

Злазять з брички. Батько підтримує Олексу. І серце в Олени Миколаївни застукало так швидко-швиденько...

Обнялися. Олекса плаче. Всі плачуть: і Наталка і Сидір на козлах.

— Блідий який ти, сину? Хорий?—хотіла б запитати його мати, та боїться, не сміє. Сухі-сухі руки обгортають її за шию. Обличчя таке жовте, аж чорне...

— Мамочко, а ви ж як тут? Дорогі мої... Ніночко! Яка вона стала велика... Вилюдніла, як квіточка... А як тут у вас гарно... затишно як! Весна, кругом весна...

І балакає так якось швидко... голос тремтить... не так, як колись-то дзвінко, голосно, радісно...

—Ходімо ж до хати,—кличе старий тато, Степан Митрофанович, струсюючи порох з балахона та знову обережно веде Олексу під руки на ганок, по східцях. З другого боку підтримує брата Ніна і все щось хоче сказати, та не вміє, не знайде слів...

Олекса здається їй якимсь чужим, страшним... Через те її очі дивляться так перелякано. От-от закрапотять сльози.

В прихожій Олексу роздягають, здіймають накидку. Тепер висока його постать в студентському вбранню стає ще більш високою. І батько, і мати, і Ніна мовчать.

— Чого ж це ви так якось... немов би не раді мені? Мовчите?

— Господь з тобою!—винуватим голосом одказує Олена Миколаївна, ховаючи непрохану сльозу.—Ждали ж тебе, як сонця того, сину дорогий мій!..

— Ходімте на веранду, кличе Степан Митрофанович: він все клопочеться, як би найскоріше посадити Олексу на стільця.

— Там чай, обід жде вас.

— Ага... на веранду! Так так... Я дуже люблю на веранді. Тепер, мамо, мені давайте як найбільше повітря, чистого, ясного повітря.

І через де-кілька кімнат йдуть на веранду. Попереду мати, далі Олекса, спіраючись то на стільці то на одвірки. Якось несміливо переступає позаду його батько. Ніна, спиняючи тата, шепче йому на вухо.

— Правда, таточку, він не такий як був? Страшний він, хорий...

— Тихше... цить... Нічого, нічого,—втішає батько дочку, але і в самого голос тремтить.

— Все в вас, як і перше... однаковісенько... О! скрипка моя... ноти... Як би це вона у в'язниці мені!

— А як же, сину, все чисто так, як стояло при тобі. Ніхто навіть не доторкався.

— Ага! Ніхто...—І голос в Олекси так чудно то піднімається, то знову падає, хрипить.

Дійшли до веранди. Олекса, важко дихаючи, сідає на стільці видом до садка та розглядає радісними, блискучими очима квітки, такі рясні, молоді.

А очі блищать так чудно якось. Страшні, великі...

— Еге... все чисто, як і було... виноград, троянди...

— А як же... Все це Валя допомогала нам... Садовила квітки, поливала.

— Валерія? Ага... Валерія. А де ж це вона?—немов пригадує він собі щось давне, гарне, ясне.

— Покличте, мамо, зараз сюду Валю... Покличте!

— Ніно, біжи поклич.

— Я зараз, мамочко.—І Ніна побігла. За нею пішов в кімнати Степан Митрофанович, сумно, нешвидко.

— Вона прохала мене, щоб зараз, як тільки приїдеш, звістити її, але я забула. Там в неї в больниці дуже багато роботи: лікарь виїхав на якийсь там з'їзд, а вона сама...

Ще щось далі росказує Олена Миколаївна, але Олекса вже не чує нічого.

Сльози радощів підступили йому до горла... Коли згадали про Валерію, коли він уявив собі, що побачить її тут, зараз, щось гарне, чисте, ясне, як сонце, вступило йому в душу.

— Мамо, може я сам піду до неї? Мати перелякалась.

— Ні, ні! Вона от зараз самапри-

= **З Сумщини** пишуть, що селян дуже вразила декларація міністрів. Вони такого не сподівалися. Не подобається їм і те, що справи в Думі так затягаються. Більшість уже думають, що селянам доведеться самим викувати собі долю. (Х. Ж.).

= **Телеграма**, яку посол-селянин з Київщини прислав у свою волость: „Міністри не дають ні землі, ні волі. Живий без землі не вернуся. Дума стоїть за нас, стійте й ви за неї. Ждіть нашого рішенця“. (Х. Ж.).

= **Начальство хитрує**. Коли б не добрі люде, то багатьом сем'ям тих людей, що сидять у тюрмах, довелось би або з голоду гинути, або по під віконню йти. Отак і у Лубнях. Тільки ж лубенському справникові спало на думку, що це ж не тільки „непорядок“, а ще й політичне злочинство давати їсти дітям політичних в'язнів. Треба довідатися, хто робить таке злочинство. От і кличе до себе лубенський справник жінку одного політичного в'язня та й питає її:

— А скажіть мені, хто вам дає гроші і всячину?

Жінка мовчить.

Тоді справник поясняє:

— Бачите, ті люде мало дають вам грошей, так я й питаю про їх, щоб звеліти їм давати вам більше.

Але жінка була не в тім'я бита і дуже добре розуміла, що й до чого треба знати справникові.

Ну, і нічого він від неї не довідався. (Полт.).

= **Несподівана „ласка“**. „Полтавщ.“ пише, що 9 января в Андріевській хліборобській школі арештовано всіх учителів, опріче одного Світличного. 18 мая він прийшов у тюрму побачитися з своїми арештованими товаришами, маючи на те дозвіл. І от як він розмовляв із товаришами, то його несподівано арештував пристав.

Як він спитався, за що, то йому сказано, що міністр внутрешніх справ підписав наказ, щоб його вислано на три роки в Наримський край. Вишлють його 26 мая.

От як поспішається начальство виправити д. Світличного на нову оселю! Чого ж то така ласка? Може для його здоров'я треба яко мога швидче переїхати в Наримський край?

Мабуть, що так.

= **З Лубень** пишуть, що в ополченців несподівано забрано зброю, а їм звелено 13 мая йти додому, хоч іще й не вийшов час, на який їх скликано.

Кажуть, що це все сталося ось через віщо. Приїхав якийсь генерал робити „смотръ“. Ну, дивився, як ополченці муштруються то що, а далі й питається в одного:

— На що в тебе рушниця?

— Щоб стріляти,—одказує той.

— А на кого стріляти?—питає знову генерал.

— На кого прийдеться,—одказує ополченець.

Генералові відповідь здалася дуже непевною і він зараз же звелів забрати в ополченців зброю, а потім і додому звелено їм іти.

Люде дуже цікавлються знати, через віщо ополченцям звелено росходитися і кожен виясняє по своєму. (Полт.).

= **Непокірний сход**. По земській роскладці, з лебединської сельської громади (в Харьківщині) припадало земських зборів на цей рік більш як три тисячі рублів. Зібрався сход і постановив грошей тих не давати, бо хтось довідався, ніби ті гроші призначено на стражників.

Тоді земський начальник звелів удруге зібрати сход і сам приїхав пояснити селянам, куди мають піти ті гроші.

Зібрався сход, 800 душ прийшло, бо справа важна.

Заходився земський начальник виясняти, що ті гроші підуть не на стражників, а на инше, почав росказувати, на що земство тратить гроші, говорив про лікарні, про вчителів, про шляхи та мости...

Сход усе вислухав, а тоді сказав:

— Не треба давати грошей.

— Та через віщо ж ви не хочете дати грошей земству?—допитувався земський.

— Бо там немає наших виборних,—одмовлено йому.

— Як же нема? Т'аже ж од селян лебединського повіту в земстві аж десятеро гласних.

—Не треба! Не треба давати грошей!—кричать усі.

— Та чому ж не треба?

-- Бо там порядкують пани.

— Та пани ж освіченіші за вас, більше знають,—упевняє земський.

— А нас чому не вчать?—кричали люде.

— Не треба давати грошей! Не треба!

Дві години бився земський, упевняючи людей, щоб дали гроші, а вони йому все поясняли, через віщо не хочуть дати. Врешті питає земський:

— Ну, так як же буде з грішми?

— Не дамо!—гукнули як один.

З тим земський і поїхав.

З розмови з селянами мабуть уже й він побачив, що не те стало селянство, як перше було. Це не були вже затуркані, залякані люде, яким можна було веліти, і вони мовчки слухалися. Це були люде, які хотіли мати права і зважилися їх добути. (Накан.)

= **Страйк**. 17 мая в Чернігові був страйк. Жінки й дівчата, що повиходили на базарь найматися поденно на баштани та на городи, змовилися не брати дешевше як пів карбованця в день. А баштанники завзялися не давати такої ціни. Скінчилося на тому, що робітниці таки не пішли на роботу за дешевшу ціну, а баштанники таки не дали дорожче, і робітниці пішли додому.

Не відомо ще, як було другого дні. (Десна).

= **„Начальницькі жарти“**. Недавно телеграфне агенство подало звістку, що А. Н. Куща, гласного маріупольського і олександрівського земства випущено з тюрми. До цього можемо додати, що його засилають у Тобольщину.

А в тім ще перед Великоднем д. Кущеві сказано було, що його зашлють, а другого дні сказано, що про заслання говорено жартуючи, а що його зараз випустять. І справді таки випущено... Але сьомого мая знов арештовано, а восьмого знову випущено. Тепер же знову говорять про заслання...

А може й тепер начальство „жартує“? Воно не думає про те, що такі „жарти“—то присок до печеного і в'язням, і їх рідним. І воно „жартує“... (Накан.).

У Київі.

Народня освіта. Київський губернський земський комітет постановив: щоб краще поставити справу народньої освіти, треба заснувати по селах народні читальні, завести вечірні класи та инше.

Сими днями Бердичівська земська управа запропонувала київському губернському земству: 1) заснувати народню библіотеку-читальню в м. Козятині, 2) одкрити вечірні курси для дорослих селян в м. Погребищах, Махновці і Вахновці при двохкласових школах, 3) організувати читанки для селян в м. Самгородку, Білилівці, Спичинцях і Малій Чернявці при однокласових школах.

Позичка. Правленіє Єленовського кредітового сільського товариства київської губерні просить в позичку: з державного банку—6000 карбованців і у київського губернського земства —2000 карб. Як відомо, на засіданню агрономичної ради київського земства постановлено було позичати гроші кредітовим товариствам.

Бойня. Київське губернське правленіє сповіщає київську губернську земську управу, що з санітарного боку не має причини не дозволяти будівлі в м. Шполі звенигородського повіту бойні і через те правленіє дало дозвіл будувати дерев'яну бойню міщанинові Аврумові Бергерові, що удержує коробочний збор.

Будівля доріг. Київське губернське правленіє постановило поправити дорогу з Чигирина через с. Триліси до м. Каменки, чигиринського повіту і збудувати мощену дорогу в с. Козацькому, звенигородського повіту.

Народня библіотека. Київська повітова земська управа постановила купити для библіотеки при вишгородській двохласовій народній школі, київського повіту, книжок на 75 карбованців.

Декларація міністерства. Сими днями адміністрація г. Київа виставляла на стовбах для народу декларацію міністерства, зроблену Державній Думі. 19 мая на Жилянській вулиці якийсь хуліган, прочитавши народові „декларацію“, покликав громити жидів, але замісць співчуття слухачі побили хулігана.

Варто зазначити, що народ слухає декларацію без всякого задоволення.

Нові гласні. 19 мая, у 7 год. вечора почались вибори гласних з Старокиївського участку. Незахотіли балотируватись кандидати „добринінської“ партії. Вибрано 19 гласних: І. Дьякова —226 голосами, А. Іващенка,—206, Ф. Мацона—197, А. Ржепецького—193, В. Ждановського—187, Ф. Куе —178, С. Богданова—176, І. Котлярова—174, Н. Страдомського—173, А. Киха—169, Г. Бричкина—168, А. Севастьянова—167, Е. Екстера—163, С. Кучинського,—161, Г. Ейсмонта—161, Ф. Михельсона—160, В. Олтаржевського—158, Ф. Бржозовського—156, і Н. Горілова—150. Получили менше половини голосів. Н. Оглоблин, А. Демуцький. І. Полховський, К. Леплинський. Г. Позняков, В. Шмигельський. Незабаром будуть нові вибори з Старокиївського участку, щоб вибрати ще 1 гласного і 4 кандидатів. На виборах було 294 чоловіка.

З життя почтових чиновників. 3 роки тому міністерство внутрішніх справ наказало начальникам всіх почтово-телеграфних округів видавати почтовим чиновникам кватирні гроші. Кожний почтовий чиновник має право получити на кватирю 30 проц. з своєї річної плати.

Але справді кватирні гроші мають далеко не всі і начальство всякими способами збірає сі гроші. Одиноким чиновникам замісць грошей пропонують жити в казенних кватирах,—в темних, малих і брудних кімнатах; в кожній кімнаті живе до 10 чоловіка і не дивно, що між ними така сила хворих на сухоти.

Семейних чиновників начальство вспокоює тим, що немає кватирних грошей, а між тим кожний рік лишається багато „остатків“ і чим більше їх, тим більше начальство „за усердіє“ получає подяки.

Грабунок 4000 карб. 19 мая у 10 год. на Миколаївській вулиці № 4 невідомі злочинці ограбували артільщика київського торгового товариства Мишакова, забравши у нього 4000 карб.

Вибори гласних. 23 мая в залі городської думи відбудуться вибори нових гласних городської думи із Лук'янівського участку.

Збори товариства окулістів. 25 мая, у 8 год. вечора в лікарні Попових, де лічаться хворі на очі, відбудеться чергове засідання київського товариства окулістів. Докладувати будуть: 1) лікарь Є. Неезе „Казуистика внутриглазной саркомы у дѣтей“, 2) професор А. Шимановський „О связи между фолликулярными заболѣваніями соединительной оболочки глаза и носолоточнаго пространства“, 3) затвердження річного справоздання, 4) вибори нових членів і 5) про біжучі справи.

Телеграми.

(*Від власного кореспондента*).

ПОЛТАВА. Двадцяте число „Рідного Краю“ сконфісковано.

С.-П. Т. А.

Державна Дума.

Після перериву засідання знову почалось в пів четвертої години. Голова читає багато заяв про незаконні арештування, коли арештованим не казали, за віщо їх арештують. Заяви сі будуть надруковані й роздані послам.

Знову починаються дебати про земельну справу. Говорять посли від Прибалтійського краю Рютлі і Крайдберг.

Крайдберг (перший латишський селянин, що визволився з під феодальної опіки, котрий говорить з руським народом). Говорить: „россійське селянство має 19 февраля—латишське не має нічого; має тільки 25 августа 1817 року, коли йому дано особисту волю, але відібрано землю. Ми не можемо дякувати остзейським баронам, що вони забрали нам землю, а тепер прикликали „карательні отряди“ й тим на віки вічні закріпили ворожнечу між станами. Проте, не вважаючи на усе лихо, яке довелося терпіти під кормигою німецького панства, селяне зуміли придбати землю на власність Тому не можна давати їм землю тільки на вжиток. Вони не зречуться власности і, як один, повстануть за свої права. Прибалтійське селянство вимагає отже: поліпшення становища наймитів по економіях, знищення усіх привілеїв усіх велико-земельних власників, заведення рівномірного податку відібрання латіфундій, норміровку аренди (себ-то, щоб не можна було брати за аренду більше назначеної ціни) і нарешті загальної демократизації країни. Тільки россійський народ може зробити з Прибалтійського краю країну класичного виробу, країну волі.“ (Оплески).

Понятовський каже, що земельну справу треба розглядати усю заразом і пропонує вибрати для сього комісію, котра, каже, завше матиме що робити.

Обнинський каже, що великий земельний фонд запобіжить селянській земельній нужді, але використувати той фонд можна тільки відповідно до місцевих умов; отже треба завести широку самоуправу. Оратор не надіється, як инші, на городи,—уся сила, на його гадку,—село. Він пропонує разом з земельною комісією вибрати земську комісію, яка виробить засади краєвої самоуправи. Оратор каже, що земельна реформа знищить поміщиків, згоджуючись на неї, вони сами себе вбивають; але ж,—каже він,—треба мати відвагу вчасно зійти з історичної арени.

Скворцов (від астраханської губ.) і Ярцев (від рязанської губ.) висловлюються проти віддачи в аренду землі з державного фонда і проти примусового відібрання всієї землі.

Бородин пропонує скоріше скінчити дебати, з яких немає ніякої користи і передати справу комісії.

Головноуправляющий землеустройством Стишинський каже, що він проти проекту закону, який подали 42 посли, бо він вносить нову засаду в наші закони. В наших законах виразно зазначено, коли можна відбірати приватну власність для загального вжитку і міцно охороняється сама засада вжитку, а новий закон вічно загрожуватиме власникам: в них і руки опадуть. Тут покликаються на 61-й рік, але ж то цілком инша річ. Тоді відбірали землю, якою до того часу завше користувались селяне, тепер радють відбирати усю землю, покликаючись на рахунки, зроблені по докладних статистичних данних. Оратор каже, що, коли не рахувати лісів, охранної і горнозаводської землі, котру не можна відбірати, зостається коло 42 милійонів десятин землі, котру відобрати можна: приватної, казенної, манастирської і церковної, отже се виходе на кожну душу щось так—по одній десятині. Користи з сього селянам буде мало, за те вони муситимуть заплатити, скільки коштує ся земля—коло 4 миліярдів карбованців; що-року доведеться платити по 150 милійонів. Оратор згоджується з попередніми ораторами, що відібрання землі знищить поміщиків і тоді селяне втратять заробітки, які мали по економіях; а заробітків сіх було на 450 милійонів на рік. Грошей селянам треба, отже треба мати, де заробити. Оратор пригадує переселенців в Сибіру, яким дано по багато землі, але ж вони мусять вертатись звідтіль, бо не мають де заробити. Та коли відібрати землю, то й меж селянами зайде незгода; буде незгода по селах, де людей багато, а землі довкола мало, і по тих селах, де по сусідству землі багато, а народу моло, і куди переселятиметься народ

біжить. Валя тут довго ждала тебе, але час був подавати ліки хорим,—от вона й пішла... Зараз прийде.

Мати промовляла ці слова та все боялась, що вона не витримає далі, от-от заридає. І голос в неї тремтів. Вона уявляла собі Олексу за пів року до цього часу—веселого, жвавого і хоч не занадто дужого, але завше свіжого, молодого, веселаго.

І мати боялась, щоб часом Валя, його наречена, не схвилювалась, не заридала, вглядівши Олексу такого знівечиного, змученого.

— І кажете, мамочко, що Валерія про мене згадувала? Пам'ятала?

І голос в Олекси тремтить від радости. І в великих запалих очах видко почуття щастя.

— А як же?! Всі ми ждали тебе, як сонця ясного... боліли душею, мучились...

Збоку, в садку почулось, як хтось біг, голосно балакаючи. Вбігла на веранду Ніна, а за нею поспішала Валерія.

Невеликий зріст, глибокі чорні очі та й взагалі вся постать робили враження живої, енергічної людини.

Олекса підвівся їй на зустріч.

— Валя... Валічко... здрастуй!

Валерія вгляділа, як нетвердо стоїть Олекса, і зразу посадила його в креселько.

— Здрастуй!—цілуючи його в лице, каже Валерія.—Який же ти став! Змучили тебе? Знівечили... Страднику мій дорогий!

І Валерія почула, як щось немов вкололо її в саме серце... І стало так боляче-боляче... Прямо на коліна Олексі вона впала з голосним риданням.

— А-а-а... А-а а...—ридала Валерія, голосно, безнадійно...

— А-а-а... А-а...

Олекса нагнувся, гладив їй волосся... щось силкувався сказати їй гарне, втішне, але слів не було. Хотів підняти її, але не мав сили і сам впав на стілець... Руки тремтіли... Переляканим поглядом безсилої людини глянув він на матір та на батька, який вибіг в ту мить з хати, і нічого не міг він промовити, нічого вдіяти... Сльози проступали йому на очі і ввесь він тремів.

— Валю, Валічко моя...

Мати з батьком підвели Валерію, посадовили, але вона не вгавала.

— А-а-а... Знівечили...кати... Що вони з тобою зробили...—тепер вже вимовляла Валерія плачучи.

І ці слова, ці сльози дорогої, найближчої людини вражали Олексу в самісеньке серце...

— Я ж такий самий... Валічко, заспокойся... Хиба ж я такий страшний? Мамо, Ніночко, ви дивитесь на мене—хиба ж так справді змінився?

— Ні, ні, то Валі так здалося,—разом відповіли і батько, і мати. А Ніна немов закам'яніла стала біля дверей і в очах її був переляк.

Олена Миколаївна щось шепче на вухо Валерії і вона раптом стихає.

— Ні, ні! Олексо, то я так... я знервована, вночі не спала...

— Ну-да, ну-да, дорога моя! То здалось тобі так. Ну, як же ти тут жила? Сядь сюди ближче до мене.

І відразу всі почали силувати себе, щоб вдавати з себе веселих, балакучих, але кожному щось міцно стиснуло груди... І не було веселих слів.

Валерія, вдаючи з себе веселу, росповідала про життя своє та життя цілого села за той час, коли Олекса сидів у тюрмі.

Але швидко веселість счезла і оповідання Валерії стало сумне, викликало гострий пекучий біль.

Батько ходив по веранді з люлькою в зубах. Він замислився та й не чув Валіних слів.

А Валерія казала про голод, про слабість серед селян; росповідала, як голодні, обурені люде йшли на неминучу смерть, руйнуючи панські будинки, рубаючи ліси. Вона жалілась, що бракувало людей, котрі б повели за собою цих обурених людей більш певним шляхом на боротьбу за краще життя.

І палкі слова народнього гніву виливались в розмові цієї знервованої дівчини. Вона хвилювалась що далі, то більше. Ворожим, гострим вогнем горіли її очі. І коли вона росповідала про розстріли беззбройних селян, про козацякі нагаї,—то в тих палких словах чути було сльози та горе, горе та сльози, горе велике, народне, сльози народні, гіркі...

Олена Миколаївна що-разу поглядала на неї переляканими очима.

А Степан Митрофанович, який попереду рішуче повставав проти замірів „безглуздих студентів“, тепер спинився біля Валерії та пильно прислухався до її слів. І почував він, що немов полуда якась спадає з його очей.

— Розумієш, Олексо, в такі часи я почувала себе гордою. Я сподівалась, що ця сила народня встане, піде і зробить відразу діло визволення. Я ждала того чуда, я марила про нього. Але коли їх сікли, били... стріляли... і коли я бачила, що покіль вони нічого не можуть постановити проти куль, крім власних грудей, я рвала на собі волосся... Але все ж таки, все ж таки була горда тим, що вони насмілилися, що одважно підставляли під кулі свої груди.

— Валю, а як би ти знала, як мусіли ми почувати себе, коли діставали звістки про події тут на селах. О! як тісно було нам в кам'яних стінах, як давили нас тоді грати залізні... А потім... коли знову все стихло... і грати знову давили нас... робилось страшно...

Олекса закашляв. Видко було, що він хотів ще щось додати, але притулив до рота хусточку та раптом припав до столу.

Валерія підвела йому голову.

Хустка зробилась червоною і з рота бігла крівава піна.

Олекса силкувався щось промовити, але кров не давала. Червоною піною збігала вона йому з уст. Обличчя зробилась жовте, страшне і в очах стояв переляк.

— Жити хочу, хочу боротись,—немов би казали його страшні очі.

Всі кинулись до Олекси. Тільки Ніна, як і попереду, стояла під дверима і тихенько плакала.

В її маленьку, чисту душу вступало якесь гостре, вороже чуття до тих, хто знівечив її любого брата. І наростало в маленькому серцеві бажання піти і вмерти.

Олекса притулився до грудей батька та голосно ридав, але слів розібрати не можна було.

— Заспокойся, сину... Олексо, мій дорогий, заспокойся,—казав, пригортаючи до себе його тремтячу голову, стурбований Степан Митрофанович.

З другого боку втішала його Валерія, готуючи якесь лікарство.

—Ти вичуняєш і знову все буде гарно... Годі, годі!—казала вона, але слова виходили якісь чужі, сухі... Вона не вірила в те, що можливо вже повернути Олексу до життя...

— Знівечили... змучили...—шептала вона і напувала його з ложки лікарством.

Ложка тремітіла в руках, стукалась об зуби Олексі.

А Олекса ридав і кров знову полилася ще дужче.

Валерія повела його в кімнату. За ними пішла Олена Миколаївна, трясучись і нічого не розуміючи, крім того, що сталось щось страшне...

— Таточку, що вони зробили з нашим Олексою? Таточку, він умре?—скрикнула несамовито Ніна.—Який же він був славний, який хороший... Господи, який він був славний!

Ніна плакала і ті сльози, те горе, що зараз нахабно та грізно ввійшло сюди, в цей закуток людського життя, розбудило в душі старого Степана Митрофановича, завжди такого смирного, покірного, жадання помсти, гнів батьківський.

— Вони одняли, Ніночко, в мене сина, радість мою одняли і я... клену їх тепер, проклинаю...

—

А тиха ніч дивилась на землю з високого неба ясними зірками та немов прислухалась до тих батьківських грізних прокльонів.

Л. Пахаревський.

звідтіль, де землі не стає. Оратор думає, що сей проект не порятує селян, пошкодить державі і здійснити його справді не можна.

Після Стишинського говорив товариш міністра внутрішніх справ, Гурко. Він казав, що нарешті селянам не може прийтись землі більш, як по 6 десятин на душу. Усі селяне, що мають тепер більше того, повинні будуть позбутись частини землі, як що дійсне Россії судилось сказати всьому світові, що треба поділити усю землю порівну. Одно з двох: або ж приватна власність, або ж „земля Божа". Не можна спинятись на половині дороги. В сьому будинкові часто чути слово „воля"; хай же ся воля буде в усьому, в усіх життєвих відносинах.

Після промови Гурка скрізь почали гукати: „хай говорить Герценштейн". Професор починає говорити. Звертаючись до міністрів, він збиває усі їхні докази і висміює діяльність крестянського банку, котрий купує землю, щоб стати в пригоді багатим людям. Оратор каже: „Нема чого боятись, що з грішми буде трудно. Селянам лекше буде платити викуп, ніж теперішню ціну за аренду. Міністрам нема чого лякати нас соціялізмом. Селяне чують, де пахне землею. Вони підуть за нами".

Промову Герценштейна раз-у-раз переривають оплески. Після промови його бучно вітають.

Голова каже, що товариш міністра внутрішніх справ хоче говорити, але ж він радить, як звичайно, перервати засідання. Більшістю голосів постановлено в чверть на восьму закрити засідання до вівторка, до 11 годин ранку.

21 травня.

ПЕТЕРБУРГ, 19 мая. В двох засіданнях рада міністрів скінчила справу охорони границь від привозу в Россію зброї через Финляндію.

ПЕТЕРБУРГ, 19 мая. Предсідателя харківської судової палати Макарова назначено товаришем міністра внутрішніх справ.

В 9 годин ранку відправлено панахиду по послові від симбірської губ. Андреянові. На панахиді був товариш голови Гредескул і 30 послів. Небіжчика везуть ховати в рідну сторону, в Темишово, сизранського повіту.

ПЕТЕРБУРГ, 19 мая. Міністерство народньої просвіти згодилось на прохання професорів московського університету і записало в професори того університету голову Державної Думи Муромцова і посла Моршеневича.

Особливе присутствіє розібрало діло редактора „Петербургской Газеты" Худекова, якого позивали по першому пункту 129 статі за те, що він надрукував постанову зборів спілки спілок, що були 28 ноября. Худекова оправдано.

ПЕТЕРБУРГ, 19 мая. 18 мая 60 членів Державної Ради з партії центра радились приватно про вимушену бездіяльність членів Ради, котра все не збірається й не знати—коли збереться. Вибрано комісію з 10 душ, котра має обміркувати, як можуть члени Ради взятись за роботу, не викликаючи незгоди з міністерством, і висловити свої гадки про справи, які обговорює дума.

Комісія, яка перевіряла мандати членів Ради, вже майже скінчила свою роботу.

Комісія, що виробляє наказ, роботи не скінчила.

Міністерство народньої просвіти прихильно приняло прохання, подане з Одеси, повернути тамошні жіночі педагогичні курси на вищі жіночі курси, але задовольнити се прохання воно зможе тільки тоді, коли Державна Дума і наші законодатні інституції признають міністрові просвіти право одкривати такі курси. Про се право подано Державній Думі заяву.

ПЕТЕРБУРГ, 20 мая. Революційний рух за останній тиждень виявився убивствами й замірами убивств у городах: Феодосії, Каліші, Минську, Одесі, Катеринославі, Гродні, Тифлісі, Вітебську, Ризі, Варшаві, Тулі, Саратові, Харькові і Севастополі.

В газетах пишуть, що міністерство внутрішніх справ має, розглянувши само, подати Думі проект скасування пашпортів.

МОСКВА, 19 мая. Вважаючи на те, що робітники, які збіраються на окраїнах города на мітінги, нападають на поліцейських, градоначальник заявляє, що він дозволяє робітникам ходити гуляти, але мітінги скликати не дозволяє і енергічно розганятиме їх.

КАТЕРИНБУРГ, 20 мая. Міністр внутрішніх справ звелів змінити в Катеринбурзі надзвичайну охорону на побільшену.

ХАРЬКІВ, 20 мая. Тутешня судова палата розібрала в Прилуках три діла про еврейські погроми в селах прилукського повіту.

Судилось 36 селян; з них 27 душ оправдано, а 9 присуджено в тюрму—кого на два, кого на більше (до восьми) місяців.

ПЕТЕРБУРГ, 20 мая. В газеті „Рѣчь" надруковано, що посол Сафонов під час перериву засідання спитав міністра внутрішніх справ, коли міністерство відповість на запитання з приводу погромів в Вологді і Царицині. Міністр відказав: „не хочу виступати перед Думою з лехким матеріялом—не можу покладатись на справоздання губернаторів, яких Дума обвинувачує. Я послав у ті городи членів рад міністерства. Коли вони повернуться, в дповідь дамо негайно".

„Новое Время" пише, що міністерство внутрішніх справ думає повернути усіх адміністративно висланих за страйки і селянські розрухи. А для тих, кого покарано по присуду суду, присуду не касувати.

21 мая починається загально-російський дворянський з'їзд.

ТИФЛІС, 19 мая. Приїхав інспектор почт і телеграфів робити слідство про почтово-телеграфні страйки, що були в ноябрі і декабрі.

МИНСЬК, 19 мая. Випущено останніх 5 душ, арештованих за почтово-телеграфний страйк, що був у ноябрі.

СЕВАСТОПОЛЬ, 19 мая. Довідались, хто такий був чоловік, якого розірвала бомба, коли замірялись вбити Неплюєва. Думають, що бомба розірвалась в нього в кишені. Виявилось, що се матрос чорноморського флоту Фролов, учасник ноябрського повстання, що недавно втік з під арешту. Той, що кинув першу бомбу, яка не розірвалась, називає себе Макаровим. Суд буде сими днями.

ВАРШАВА, 20 мая. В Ченстохові убито унтер-офицера Лукина і поліцейського Никулина.

В Ченстохові згоріла целулоїдна фабрика Вейнбергау; шкоди 100000 карбованців.

—

Загряничні телеграми.

ЛОНДОН, 19 мая. Усі газети вимагають міжнародніх заходів проти анархистів.

Дописи.

Полтава. Усі пам'ятають часи залізничого страйку. Це був великий рух, громадський, щоб здобути ті „свободи", якими тільки й живуть усі поступові громадяне. Чи можна ж у такій великій течії, що пройшла від півночи до південних країв, обвинувачувати *окремих людей* та ще й невеличких робітників.

Але ж відомо, що сама адміністрація залізних дорог признавала, що домагання робітників багато де в чому були справедливі, тепер же та ж сама адміністрація, почала сувору росправу.

В Полтаві на обох залізницях: Харьк.-Микол. і Київо-Полтавської зал.—дороги почали увільняти усяких робітників від вищих до самих маленьких. Можна легко зрозуміти, яка тут була правда. Тут підводили рахунки за усе, що тільки хто згадував з начальства...

Пішли усякі балачки, прохання, скарги, але ж справа не кращала. Не можна було розібрати, хто увільняє: кожний з начальства сперав на другого, обіцяв перебалакати, казав: „я нічого не маю проти вас, але другі"... і т. инше...

Пройшло от вже 3—4 місяці і досі багато робочого люду не має притулку. Голодні діти не мають що їсти. Більшість продала усе, що можна... Що далі буде—страшно й сказати, а начальство все обіцяє скликати якусь комісію!!... 18 травня (мая) питання про ціх бідолах виникло в городській думі. Туди подана заява від безробітних... Усі присутні довідались, що на обох залізницях *у Полтаві* зараз вигнано зі служби *162 робітники*, і *стільки родин бідують оце вже де-кілька місяців*... Де-хто з гласних раяв обернутися до приватних людей за грошовою запомогою, бо у думі нема вільних грошей. Але ж після промов д.д. Лясвіцького, Дмитріева, Мірошниченка дума одногласно постановила: обрати комісію, якій доручити перебалакати з начальниками обох залізниць, домагаючись, щоб були знов приняти на роботу увільнені 162 робітники. Коли дороги не вважать на прохання городської думи, то зараз же вдатися по телеграфу до міністра залізниць, а також до членів Державної Думи, просючи запитати міністерство, через що безправно увільнено 162 робітники і обмежено їх громадянські права.

До комісії обрано городського голову П. І. Кулябко-Корецького, присяжних повірених: Є. І. Сіяльського та М. А. Дмитріева.

Що до грошової запомоги безробітним—дума відклала питання до 23 травня. Гласні ж від себе зараз же роспочали збірати гроші.

Залізничі Поїзди.

Південно-Західна (Юго-Западная) залізниця.	№ поїздів.	Одходить з Київа.	№ поїздів	Прибуває до Київа.
Кур'єр I, II, кл. . Одеса Варшава .	1	9 г. 00 в.	2	9г. 45 х. р.
Кур'єр I, II, клас. Брест, Варшава .	9	6 г. 55 х. в.	10	11 г. дня
Почтов. I, II, III кл. Одеса, Брест, Білосток, Граево .	3	9г. 15 х. р.	4	9 г. веч.
Почтов. I, II, III, Сарни, Ковель, Варшава . . .	3	11г. 25х. р.	4	8г. 25 х. в.
Пасаж. I, II, III кл. Брест, Білосток	13	12г. 05х. н.	14	6г. 56 х. р.
Пасаж. I, II, III кл. Одеса, Умань	5	12г. 30х. н.	6	6г. 15 х. р.
Пасаж. I, II, III кл. Бердичів, Радзівилів.	11	8г. 25 х. в.	12	10г. 26 х. р
Пасаж. I, II, III клас. Одеса, Волочиське . . .	7	9г. 35 х. в	8	8г. 15 х. р.
Мішан. I, II, III кл. Одеса, Брест,	15	8 г. ран.	16	7г. 35 х. в.
Пасаж. I, II, III кл. Фастів, Знаменка, Миколаїв, Катеринослав . .	19	10г. 50х. р.	20	5г. 59 х. д.
Почтов. I, II, III кл. Фастів, Знаменка, Миколаїв, Елизавет. . . .	17	11г. 20х. в.	18	7г. 15 х. р
Мішан. I, II, III кл. до Білої Церкви .	27	5 г. д.	28	9г. 37 х. р.
Пасаж. I, II, III кл. Сарни, Ковель, Варшава, Вільно, Петербург . . .	5	11г. 50х. н.	2	7г. 29 х. р.
Мішан. IV кл. Київ Одеса, Брест, Знаменка . . .	31	10г. 03х. в.	32	1г. 10 х. д.
Московсько-Київо-Вороніж. залізниця.				
Швидк. I, II, III кл. Москва . . .	2	11г. 15х. р.	1	6г. 02хв. в.
Почтов. I, II, III кл. Москва, Курськ. .	4	11г. веч.	3	7г. 30 х. р.
Пасаж. I, II, III кл. Курськ, Москва, Вороніж. . . .	6	12г. 45х. д.	5	4 год. дня
Пасаж. I, II, III кл. Курськ, Вороніж, Харків, Петербург.	8	8 г. в. веч.	7	10г. 35х. р.
Київо-Полтавська залізниця.				
Почтов. I, II, III кл. Кременчук, Полтава, Харків. . .	4	12г. 15х. н.	3	7г. 10 х. р
Швидк. I, II, III кл. Полтава, Харків. Лозова, Ростов, Севастопіль . .	2	6г. 17 х. в.	1	8г. 47 х. р.
Тов.-пасажир. II, III клас. Полтава, Харків	6	8.г. 30х. р.	5	8 г. 4 х. в.

Редактор **Федір Матушевський.**

Видавець **Володимир Леонтович.**

Оповістки.

В Брюселі одержали золоту медаль і золотого хреста.

Найновішої конструкції незгоряємі стальові панцирні

КАСИ

ФАБРИКИ **„САЛАМАНДРА".**

Стінні каси, скрині.

Хрещатик № 8, поруч із гост. „АНГЛІЯ".

ШПАЛЕРИ (ОБОЇ)

найновіших взірців кращих фабрик в крамниці, Хрещатик, № 5, д. Маршака,

Илька Штейнгольта.

Конкуренції цінам немає.

нд. чт. 9-10 156

ЗАНОВО УПОРЯДЖЕНА

модно-мануфактурна крамниця

торгового дому Шолкова та Соболева

на Хрещатику, д. НЕЕЗЕ, № 45.

ДО весняного та літнього сезону одібрано у великому виборі шовкового, шерстяного та баволняного. **КРАМУ**

КРАЩИХ РОССІЙСЬКИХ та ЗАГРЯНИЧНИХ ФАБРИК.

нд. чт. 9-10 169

ГОЛОВНЕ ФАБРИЧНЕ ДЕПО

швейцарських шовкових сит.

Машини до млинів і всяке мельницьке начиння. Техничні і електричні вироби

С. ЗУСМАН.

У КИЇВІ (з року 1897), Хрещ. № 11. Телеф. 851. **У БЕРДИЧОВІ** (з року 1888), Білон. вул. Телеф. № 33.

нд. ср. 8-10 164

Годинники Омега
Годинники Ген. Мозера та К°
Годинники Лонжина
Годинники Бадолета
Годинники Гризеля
Годинники Одемара
Годинники Вольтгома

величезний вибір по надзвичайно дешевій ціні можна набувати в

Клавдія Рогинського,

у Київі, Олександрівська ул., ч. 89. Телефон 2095. Ілюстровані прейс-куранти надсилаються безплати.

Г. нед. 10—124

Просимо прочитати!

Тільки за **6** карб. **95** коп. висилаємо **14** ось якик річей: **1)** годинник чорної сталі, відкритий, анкерний (не цілиндр), ремонтуар—заводиться без ключа, чоловічий або жіночий, добре вивірений, з золотою оздобою, порука на 6 літ; **2**, ланцюжок панцирний, з нового американського золота, до жіночого годинника такий самый, але довгий на шию; **3)** гарний брелок нового зразка; **4)** золотий перстень 56 проби з правдивим самоцвітом, або портсигар заграничної роботи, з доброї шкурки; **5)** гаманець з гарної загряничної шкурки на 5 разділів (окремий розділ на золото), з механичним замком кращої конструкції **6)** каучуковий штемпель до його з іменням та прізвищем замовця; **7)** пляшечка з краскою до штемпеля; **8)** складаний ножик з кращої англійської сталі; **9)** замшовий гаманець на годинник; **10)** штучний бінокль з видами; **11)** механичний олівець; **12)** патентований електричний ліхтар для кішені; **13)** складані кишенні ножиці в футлярі; **14)** складана щітка з зеркалом і гребінцем. Всі ці речі, що коштують на роздріб більше як 20 карб., висилаємо тільки-но за 6 карб. 95 коп. з пересилкою та запакуванням, зараз по одібранню замовлення, накладаючи плату. Тим що пришлють задаток, хоч би почтовими марками, дурно вибивається на годиннику монограма. В Сибір та Азіятську Россію приплачується 40 коп. за пересилку; в Сибір не висилаємо без задатку. Замовлення просимо адресувати **товариству ЧАСЫ Варшава**, Почтова скринька № 130.

н. в. сб. 128 75—30

ОСТЕРЕГАЙТЕСЬ ПОДДѢЛОКЪ.

!!!Послѣдняя новость!!!

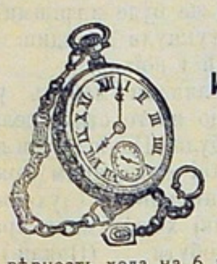

Изъ настоящаго африканскаго золота непозолоченные.

Новоизобрѣтенные карман. мужск. или дамск. часы настоящаго африканскаго золота, ничѣмъ не отличаемые, даже спеціалистами, отъ настоящихъ золотыхъ часовъ, стоящихъ 100 р., глухіе съ 3-мя масивн. крышк.; заводъ безъ ключа; ходъ на 15 камняхъ; ручательство за прочность металла и вѣрность хода на 6 лѣтъ. Часы изъ настоящ. африк. золота награждены за свою доброкачественность и прочность многими медалями и знаками отличія. Цѣна мужск. или дамскихъ только на короткое время—вмѣсто 28 руб.—только 7 руб. 50 коп., 2 шт.—14 руб. 50 к, 3 шт.—21 руб. Такіе же изъ настоящиго африканскаго золота открытые мужскіе съ пылепредохранительнымъ стекломъ—вмѣсто 16 руб.—только 4 руб. 25 к.; 2 шт.—8 руб.; 3 шт.—11 р. 50 к. Высылаемъ вывѣр. часы до минуты по полученіи заказа налож. пл., безъ задатка.

Адресъ: въ центральное депо африканск. часовъ Торговаго Дома

Ю. Якубовича, Варшава, Порожная ул. 10—01-а.

Купоны всѣхъ фирмъ принимаемъ въ счетъ по 50 к. На кажд. часы—1 куп.

P. S. Безплатно прилагается къ часамъ изящн. цѣпочка съ серебрян. брелок. 84 пр. Бинокль съ видами знаменит. генер. на полѣ битвы, или компасъ изъ того же металла и замшев. кошел. для предохран. часовъ отъ порчи. При заказѣ 5 шт. часовъ сразу прилагается безп. 1 изящн. музык. ящикъ съ зерк. и муз. „Симфонія", играющій разн. пьесы лучшихъ компазиторовъ. **Пользуйтесь рѣднимъ случаемъ.**

„Благодарность господину Ю. ЯКУБОВИЧУ. Варшава

М. Г.

Симъ увѣдомляю Васъ, что заказъ мой на дамск. глух. часы африканск. золота за № 472 съ брелок. я получилъ и налож. платежъ 8 руб. уплаченъ. Остаюсь довольн. и благодарн. за часы. 1905 г. марта 12 дня г. Семенова Ниж. губ. Казанской церкви свящ. Константинъ Николаевичъ Терновскій.

8-30 139

ОСТЕРЕГАЙТЕСЬ ПОДДѢЛОКЪ.

Хто не має постійної льодовні, нехай купує ЛЬОДОВНЮ хатню в крамниці А. А. Іванова

Вел. Васильківська, ч. 23, у Київі.

В крамниці великий вибір американських мороженець, м'ясорубок, нафтових та спіртових кухонь, самоварів, нікельованого, емальового та фаянсового кухонного начиння і инш. хаз. річей.

ВИРОБИ ВЛАСНОЇ ФАБРИКИ:

Ванни, умивальниці, обливальниці, англійські плити, ліжка: англійських і віденських зразків та **ДАЧНИК з ДРОТЯНОЮ СІТКОЮ.**

н. ч. в. 10-25 162

Адреса для депеш: Нагабчинський Київ.

Торговельно-промисловий дім

М. К. Нагабчинський і К°,

Київ, Хрещатик, 7. Телефон 1525.

Виключне представництво й склад заводу огнеупорних виробів.

Акц. Товариства М. А. КОВАЛЕВСЬКИЙ

пропонує до наступаючого сезону:

Плитки пірогранитні, щоб вистилати долівку, пішоходи; **плитки**, щоб облицьовувати фасади й стіни по кухнях, ванних і инш., марсейльську **черепицю, цеглу** для будівлі й огнеупорну, **цемент, фарби** масляні та лакові, **лаки, залізо** для покриття, а також **толь, асфальтовий** лак; **паркет** дубовий; гончарні труби, водопроводні та каналізаційні. Повний устрій і ремонт центрального парового й водяного отоплення, вентіляції, водопроводів, каналізації, парових пралень, сушень бань і инш.

Продаж всякого матеріялу до будівлі до техничних виробів. Ціни не високі.

нд. 5-10 159

Велика мануфактурна торговля

„ДІЛО"

на розі Великої Васильківської й Караваївської вул., д. **СЛІНКО.**

Телефон 1051.

Діло величезна крамниця з самим ріжноманітним асортиментом мануфактур кращих російських і загряничних фабрик.

Діло покладає собі прінціпом давати покупцям практичні і гарні речі по цінам дешевше, ніж у всіх инших крамницях.

Діло по великому вибору краму, од річей найбільш потрібних і до самих що до роскоші,—не має собі конкурентів.

Діло до кожного сезону одібрає що-дня новий, самий модний крам. **Остатки зпродуються по суботам.**

нд. 5-50 157

Київ. Друкарня **Т-ства М. О. Гірич,** Трьохсвятительська, 14